МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ**
**«ОХТИРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ**
**СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
_____Олена Гавриш
__ _____29.08_____202_року

# СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

## Економіка підприємства

| | |
|---|---|
| Освітньо-професійний ступінь | фаховий молодший бакалавр |
| Галузь знань | 07 Управління та адміністрування |
| Спеціальність | 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок |
| Освітньо-професійна програма | Фінанси, банківська справа та страхування |
| Форма навчання | денна |
| Загальна кількість годин / кредитів ECTS | 150 годин /5 кредитів |
| Характеристика навчальної дисципліни | обов'язкова |
| Форма семестрового контролю | екзамен |
| Мова викладання | українська |
| Інформація про викладача, контактна інформація | Рудиченко Зульфія Шарібнурівна, викладач економічних дисциплін, викладач вищої категорії<br>Робоче місце: м. Охтирка, вул. Сумська, 46, навчальна аудиторія 28, 066-354-36-49<br>E-mail: 1973HoMjaK@gmail.com |
| Розміщення курсу | https://dev1.ocsnau.net/course/view.php?id=32 |

Силабус розглянуто на засіданні циклової комісії економічних спеціальностей
Протокол №1 від 28 08 2025 року

Голова циклової комісії _____ Анна КОГУТ
Викладач _____ Зульфія РУДИЧЕНКО

## 1.МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| | |
|---|---|
| **Мета викладання дисципліни** | Метою викладання дисципліни «Економіка підприємства» є оволодіння студентами виробничих відносин і загальних принципів економіки сільського господарства та на цій основі отримання ними спеціальних знань, необхідних для практичної діяльності в області економічного проєктування на підприємстві, а також планування і реалізація заходів з підвищення ефективності виробництва. |
| **Завдання вивчення дисципліни** | Основними завданнями викладання даної дисципліни є вивчення студентами дії економічних законів стосовно об'єктів і суб'єктів економіки країни, основних положень теорії конкретної економіки, в тому числі: методів техніко-економічних обґрунтувань планових і проектних рішень, наукових основ і шляхів прискорення соціально економічного розвитку підприємства, підвищення ефективності підприємства, капіталовкладень та нової техніки, шляхів підвищення ефективності використання трудових, матеріальних, природних, інформаційних і фінансових ресурсів; вивчення господарського механізму, принципів і направлень вдосконалення планування і управління на основі ринкових відносин; направлень і економічних основ науково - технічного прогресу на підприємствах і галузях, методів вдосконалення економічного аналізу, оптимізаційних розрахунків, прогнозування, планування і управління виробничою діяльністю. |

## 2.КОМПЕТЕНЦІЇ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

**Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни:**

| | |
|---|---|
| **Загальні компетентності** | ЗК5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.<br>ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.<br>ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. |
| **Спеціальні (фахові, предметні) компетентності** | СК1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.<br>СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.<br>СК4. Розуміння принципів організації фінансових відносин. |
| **Програмні результати навчання:** | |
| **Результати навчання** | РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.<br>РН 05. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.<br>РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.<br>РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності. |

## 3.ПРЕРЕКВІЗИТИ

Передумова для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами: економічна теорія, основи правознавства, бухгалтерський облік

## 4.ПОСТРЕКВІЗИТИ

Після набуття теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни переходити до вивчення наступних дисциплін: основи фінансово – економічного аналізу, фінансова звітність.

## 5.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| № п/п | Назви змістовних модулів, тем | Всього годин | Аудиторні | | | Самостійна робота |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | лекції | практичні | семінарські | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
| | **Модуль 1** | | | | | |
| 1 | Підприємство в сучасній системі господарювання | 16 | 6 | 2 | | 8 |
| 2 | Трудові ресурси | 14 | 4 | 4 | | 6 |
| | ***Всього*** | ***30*** | ***10*** | ***6*** | | ***14*** |
| | **Модуль 2** | | | | | |
| 3 | Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси | 30 | 10 | 8 | | 12 |
| | ***Всього*** | ***30*** | ***10*** | ***8*** | | ***12*** |
| | **Модуль 3** | | | | | |
| 4 | Інноваційно - інвестиційна діяльність підприємства | 8 | 4 | 2 | | 2 |
| 5 | Система планування на підприємстві | 6 | 2 | 2 | | 2 |
| 6 | Продукція: сутність, різновиди і конкурентоспроможність | 6 | 2 | 2 | | 2 |
| 8 | Витрати підприємства і собівартість продукції, ціна та ціноутворення | 10 | 4 | 4 | | 2 |
| | ***Всього*** | ***30*** | ***12*** | ***10*** | | ***8*** |
| | **Модуль 4** | | | | | |
| 9 | Результативність діяльності підприємства | 10 | 4 | 4 | | 2 |
| 10 | Антикризова діяльність підприємства | 6 | 4 | | | 2 |
| 11 | Економіка галузей України | 14 | 6 | | 6 | 2 |
| | ***Всього*** | ***30*** | ***14*** | ***4*** | ***6*** | ***6*** |
| | Екзамен | 30 | | | | 30 |
| | **Разом** | **150** | **46** | **28** | **6** | **70** |

## 6.ТЕМИ ТА ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

| № З/П | Назва теми | Кількість годин |
|---|---|---|
| | Модуль 1 | |
| 1 | Тема 1 Підприємство в сучасній економічній системі<br>1. Економіка та її місце в суспільному житті<br>2. Сутність підприємництва як форми господарської діяльності<br>3. Поняття про підприємство<br>4. Завдання курсу економіки підприємства | 2 |
| 2 | Тема 2 Основи підприємництва<br>1.Соціально-економічна природа бізнесу<br>2. Формування підприємницького середовища<br>3. Організаційні форми підприємницької діяльності<br>4. Організація і розвиток власної справи<br>5. Малий бізнес | 2 |
| 3 | Тема 3 Зовнішнє середовище підприємства<br>1. Вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємств<br>2. Макросередовище функціонування підприємства<br>3. Мікросередовище функціонування підприємства | 2 |
| 4 | Тема 4 Трудові ресурси та робоча сила<br>1. Трудові ресурси і робоча сила<br>2. Показники використання робочої сили<br>3. Продуктивність праці та методика її визначення<br>4. Ринок праці та його регулювання<br>5. Державна політика зайнятості населення | 2 |
| 5 | Тема 5 Наукова організація праці<br>1. Нормування праці. Способи вивчення затрат робочого часу<br>2. Наукова організація праці та атестація робочих місць<br>3. Оплата праці та методика її визначення<br>4. Тарифна система | 2 |
| | Модуль 2 | |
| 6 | Тема 6 Природні ресурси та їх використання<br>1. Поняття та класифікація природних ресурсів<br>2. Методи економічної оцінки природних ресурсів<br>3. Природні ресурси України, що підлягають використанню | 2 |
| 7 | Тема 7 Техніко – технологічна база та виробнича потужність підприємства<br>1. Складові та характеристика техніко – технологічної бази<br>2. Методичні підходи до діагностики техніко – технологічної бази<br>3. Виробнича потужність підприємства | 2 |
| 8 | Тема 8 Основні засоби підприємств<br>1. Основні фонди та їх класифікація<br>2. Облік та оцінювання основних виробничих фондів<br>3. Показники ефективного використання основних фондів<br>4. Напрями раціонального використання основних фондів | 2 |
| 9 | Тема 9 Амортизація основних фондів<br>1. Знос основних фондів підприємства<br>2. Амортизація основних фондів<br>3. Методи нарахування амортизації | 2 |
| 10 | Тема 10 Оборотні засоби підприємств<br>1. Оборотні фонди і фонди обігу<br>2. Структура оборотних засобів<br>3. Джерела формування оборотних засобів підприємства<br>4. Оборотність оборотних засобів, показники оборотності | 2 |

| | | |
|---|---|---|
| | 5. Шляхи поліпшення використання оборотних фондів | |
| | Модуль 3 | |
| 11 | Тема 11 Інвестиційна діяльність підприємства<br>1. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності<br>2. Класифікація інвестицій<br>3. Методи фінансування інвестиційної діяльності<br>4. Оцінювання економічної ефективності інвестицій | 2 |
| 12 | Тема 12 Інтенсифікація виробництва та науково-технічний прогрес<br>1. Суть інтенсифікації виробництва<br>2. Економічна ефективність інтенсифікації<br>3. Основні напрями інтенсифікації | 2 |
| 13 | Тема 13 Система планування на підприємстві<br>1.Суть і принципи прогнозування<br>2. Типи прогнозування, їх характеристика<br>3. Планування, принципи і методи<br>4. Види планів. Їх структура та порядок розробки | 2 |
| 14 | Тема 14 Продукція: сутність, різновиди і конкурентоспроможність<br>1. Поняття якості продукції<br>2. Методи оцінювання якості продукції<br>3. Стандартизація та сертифікація продукції<br>4. Конкурентоспроможність продукції та методи її оцінки | 2 |
| 15 | Тема 15 Витрати підприємства<br>1. Поняття витрат виробництва і собівартості продукції<br>2. Класифікація виробничих витрат<br>3. Структура собівартості продукції<br>4. Напрями зниження собівартості продукції | 2 |
| 16 | Тема 16 Економічна сутність ціни<br>1. Економічний зміст, функції і види цін<br>2. Формування гуртових і роздрібних цін на продукцію<br>3. Методи ціноутворення | 2 |
| | Модуль 4 | |
| 17 | Тема 17 Результативність діяльності підприємства<br>1. Суть ефективності виробництва та її показники<br>2. Прибуток як показник фінансової діяльності підприємства<br>3. Рентабельність виробництва й методика її визначення | 2 |
| 18 | Тема 18 Рівень рентабельності підприємств<br>1. Сучасний рівень рентабельності підприємств<br>2. Оцінювання фінансово-економічного стану підприємства<br>3. Беззбитковість виробництва<br>4. Чинники зростання ефективності виробництва | 2 |
| 19 | Тема 19 Антикризова діяльність підприємства<br>1. Поняття про кризу та кризові явища<br>2. Антикризовий менеджмент<br>3. Санація підприємства<br>4. Банкрутство та ліквідація підприємства | 2 |
| 20 | Тема 20 Економічний ризик та управління ним<br>1. Сутність економічного ризику<br>2. Оцінювання рівня ризику<br>3. Управління ризиками | 2 |
| 21 | Тема 21 Економіка енергетики<br>1. Галузі енергетики<br>2. Енергетичні ресурси<br>3. Енергетична інфраструктура<br>4. Проблеми та виклики галузі | 2 |

| | | |
|---|---|---|
| 22 | Тема 22 Економіка агропромислового комплексу<br>1. Принципи раціонального розміщення і спеціалізації сільськогосподарських підприємств<br>2. Спеціалізація по зонах України<br>3. Внутрішньогосподарська спеціалізація в умовах ринку<br>4. Коефіцієнт спеціалізації і методика його обрахунку | 2 |
| 23 | Тема 22 Економіка харчової промисловості<br>1. Роль підприємств харчової промисловості<br>2. М'ясо – молочна галузь<br>3. Олійно- жирова галузь<br>4. Цукрова галузь | 2 |
| | Разом | 46 |

## 7.ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

| № з/п | Назва теми | Кількість годин |
|---|---|---|
| 1 | Розрахунок економічних показників господарської діяльності підприємства | 2 |
| 2 | Розрахунок показників забезпечення трудових ресурсів | 2 |
| 3 | Розрахунок показників використання трудових ресурсів | 2 |
| 4 | Визначення виробничої потужності підприємства | 2 |
| 5 | Визначення показників забезпеченості та ефективності використання основних засобів | 2 |
| 6 | Визначення ефективності використання оборотних засобів підприємства | 2 |
| 7 | Проведення аналізу фінансових ресурсів підприємства | 2 |
| 8 | Визначення показників економічної ефективності інвестицій | 2 |
| 9 | Планування діяльності підприємства | 2 |
| 10 | Розрахунок показників конкурентоспроможності підприємства | 2 |
| 11 | Визначення витрат і собівартості продукції | 2 |
| 12 | Визначення ціни на продукцію | 2 |
| 13 | Визначення показників економічної ефективності та рентабельності конкретного підприємства | 2 |
| 14 | Визначення фінансово – економічного стану підприємства | 2 |
| | Разом | 28 |

## 8. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

| № з/п | Назва теми | Кількість годин |
|---|---|---|
| 1 | Економіка хімічної промисловості та машинобудування | 2 |
| 2 | Економіка торгівлі | 2 |
| 3 | Економіка інформаційних технологій | 2 |
| | Разом | 6 |

## 9. САМОСТІЙНА РОБОТА

| № з/п | Назва теми | Вид навчальної діяльності | Форма контролю | Кількість годин |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Виробнича і загальна структура підприємства | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 4 |
| 2 | Функції підприємницької діяль ності. Місце і роль малого бізне су в національній економіці | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 4 |
| 3 | Шляхи поліпшення використання трудових ресурсів у ринкових умовах | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 3 |
| 4 | Суть надбавок і доплат. Матеріальне заохочення робітників | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 3 |
| 5 | Економіко – правовий механізм природокористування і охорони природного середовища | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 3 |
| 6 | Форми розвитку техніко – технологічної бази | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 3 |
| 7 | Нематеріальні активи підприємства | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| 8 | Шляхи підвищення економічної ефективності капітальних вкладень | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| 9 | Управління оборотними активами | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| 10 | Реальні інвестиції | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| 11 | Бізнес – план, структура і порядок його розробки | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| 12 | Виробнича програма підприємства | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| 13 | Калькулювання собівартості продукції | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| 14 | Основні шляхи підвищення рентабельності продукції | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| 15 | Основні напрями організації економічної безпеки | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| 16 | Сільськогосподарська кооперація | Самостійна робота з навчально методичною літературою | Усне опитування Підготовка презентацій | 2 |
| | Екзамен | | | 30 |
| | Разом | | | 70 |

## 10.ВИДИ КОНТРОЛЮ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

**Види контролю:**

- **Поточний** - фронтальне опитування, відтворення виробничих ситуацій.
- **Модульний** - комп'ютерне тестування
- **Підсумковий** - тестова контрольна робота, екзамен.

## 11.КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів з дисципліни здійснюється за національною чотирибальною шкалою.

| Бали | Критерії оцінювання |
|---|---|
| **«Відмінно» («5»)** | Студент знає економічні категорії, закони, причинно – наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами, в практичній діяльності - дотримується вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень, застосовує набуті теоретичні знання для розв'язання професійних завдань, здійснює пошук , відбір і опрацювання інформації з різних джерел. Студент вільно володіє економічною термінологією, демонструє глибокі знання економічних процесів, безпомилково розв'язує складні задачі та вміє аналізувати взаємозв'язок між різними показниками діяльності підприємства. Приймає активну участь у семінарських заняттях. |
| **«Добре» («4»)** | Студент знає основний матеріал, розуміє економічні категорії, закони, причинно – наслідкові зв'язки, дотримується вимог законодавства щодо правомірності професійних рішень, застосовує набуті знання у практичній діяльності, здійснює пошук та опрацювання інформації з різних джерел. Матеріал засвоєно на високому рівні, відповідь аргументована, але допускаються незначні неточності в економічних розрахунках або формулюваннях, які студент може самостійно виправити під час уточнюючих запитань. |
| **«Задовільно» («3»)** | Студент розуміє економічні категорії, закони, причинно – наслідкові зв'язки, розуміє вимоги законодавства щодо забезпечення правомірності професійних рішень, не в повній мірі здійснює пошук і опрацювання інформації з різних джерел, знає лише основні поняття, має труднощі з практичним застосуванням знань – володіє мінімальними навичками розрахунків економічних показників, припускається суттєвих помилок у логіці економічних розрахунків, але загалом розуміє суть предмета. |
| **«Незадовільно» («2»)** | Студент не засвоїв основних понять, не розуміє вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень, не вміє застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності, не вміє користуватися економічною термінологією, робить грубі помилки у відповідях та практичних завданнях. |

## 12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### БАЗОВА


1. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с

2. Економіка підприємства: навчальний посібник / Д.І. Рижмань, Г.Я. Криворучко, Г.Я. Віннічук, М.Т. Полтавець, - К.: Аграрна освіта, 2011. – 531с.

3. Економіка довкілля і природних ресурсів: навчальний посібник / за заг. ред. П. Т. Бубенка; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 280 с.

4. Підприємництво: навчально-методичний посібник /Кулініч О.І., Рудько О.І. «Інтас»

5. Ціноутворення : навч. посіб. / Н. М. Матвєєва, Д. О. Серьогіна, Г. А. Жовтяк ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 135 с.

6. Каличева Н. Є., Воловельська І. В., Соломніков І. В. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2023. – Ч. 1. – 59 с.

7. Скловська Є.Г., Сердюк Б.М., Бахмачук С.В., Шевченко Т.Є. Е45 Економіка енергетики: Підручник. - 2-ге вид., виправ, та доповн. - К.: Каравела, 2019. - 492 с.

8. Методичний посібник та індивідуальні завдання для проведення практичних занять і самостійного вивчення дисципліни "Організація і планування переробних галузей" для студентів спеціальності 7.050107 – економіка і фінанси агропідприємств для всіх форм навчання. Тернопіль, 2009. - 88 ст.

9. Балджи М. Д., Однолько В. О. Економіка та організація торгівлі: навчальний посібник. – К. : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 344 с.


### ДОПОМІЖНА


1. Економіка підприємства / Навчальний довідник. Укладачі: Бойко Л.А., Борсук О.Я., Заїка Т.І., Колісник К.М., Кочерга І.О., Кошман В.І., Мойсіяка Р.Д., Нестеренко Л.І., Орошан Т.А., Пшенична Ю.С. – викладачі лубенського фінансово-економічного коледжу Полтавської ДАА.
2. Гетьман О.О. , Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. Посіб. 2-ге видання. Київ : ЦУЛ, 2010. 488с.
3. Гринчуцький В.І. , Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства. Навч.посіб.2-вид.переоб. та доп. Київ: ЦУЛ, 2012. 304с.
4. Калініченко О.В. Економіка підприємства. Практикум (навчальний посібник). Київ: Кондор, 2012. 600с.
5. Луценко І.В. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Економіка підприємства».Лозова,2017.171 с. Контроль знань

## 13.ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика курсу передбачає відповідальність викладача і студента за якість викладення та опанування навчального матеріалу, прозорість оцінювання, дотримання принципів академічної доброчесності. Середовище на заняттях є дружнім та відкритим до конструктивної критики.

Відпрацювання пропущених занять відбувається у формі усного опитування (за пропущені лекції) та виконання розрахункового завдання (за пропущене практичне заняття). Строк здачі – два тижні.

Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента (списування, фабрикація, фальсифікація, обман) є підставою для її незарахування викладачем.

Політика щодо виконання завдань: позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність. Політика оцінювання відображена в пункті 11 даного силабусу.